

VAALITAPAHTUMIEN TARKASTELUA

Toimittaja Tuomo Martikainen

ITÄVALTA

Maaliskuu 1966

Itävallan kansallisneuvoston vaaleista ei odotettu mitään mullistavaa. Maan kaksi suurinta puoluetta, kansanpuolue ja sosialistit olivat kahdenkymmenen vuoden ajan pysyneet vaaleista toiseen yhtä voimakkaina. Kumpikaan ei saanut ehdotonta enemmistöä ja niin maata hallitsivat »puna-mustat» kokoomushallitukset. Puolueiden välinen yhteistyö ja keskinäinen tasapuolisuus oli ulotettu äärimmilleen. Liittopresidentti oli sosialisti, liittokansleri kansanpuoluelainen, varaliittokansleri sosialisti — näin poliittisten virkanimitysten skaala päästä päähän. Sotaa edeltäneen ajan huonojen kokemusten johdosta pääpuolueet eivät uskaltaneet päästää avointa taistelua syntymään, ja näin oli seurauksena koko Länsi-Euroopassa ainutlaatuinen poliittinen ilmiö.

Maaliskuun vaalit aiheuttivat kuitenkin yllättäen suurimman sodanjälkeisen sisäpoliittisen muutoksen Itävallassa. Kansanpuolue lisäsi paikkalukuaan neljällä ja saavutti ehdottoman enemmistön kansallisneuvostossa. Ennen vaaleja pidettiin selvänä, että *Klausin* puna-musta hallitus jatkaa työtään entiseen tapaan. Kansanpuolueen voitto muutti kuitenkin tilannetta ratkaisevasti. Kun puolueella oli mahdollisuus muodostaa hallitus omin voimavaroin, se päätti käyttää hyväkseen yliotettaan hallituksen kokoonpanosta ja ohjelmasta päätettäessä. Sosialistit puolestaan pelkäsivät joutuvansa hallitusyhteistyössä täysin kansanpuolueen armoille ja vaativat takeita tasapuolisuudesta. Kun näitä ei annettu, he kieltäytyivät menemästä hallitukseen. Pääpuolueiden välillä oli jo viime syksystä lähtien ollut keskinäisiä erimielisyyksiä, jotka johtivat vaalien pitämiseen ennen määräaikaa. Kuluvan vuoden budjetti aiheutti voimakkaimman kiistan, mutta myös liittyminen EEC:en sekä eräät henkilökysymykset olivat pitäneet yllä erimielisyyksiä. Erityisesti kiisteltiin entisestä ulkoministeristä, sosialistien Bruno *Kreiskystä*, joka ei kannattanut yhtä innokkaasti liittymistä Euroopan talousyhteisöön kuin kansanpuolue.

Kansanpuolue on ollut vuodesta 1945 Itävallan suurin puolue. Tämä Länsi-Euroopan kristillisdemokraattisia puolueita vastaava puolue on ohjel-

maltaan lähinnä konservatiivinen ja se saa kannatuksensa enimmäkseen talouselämän johtavien piirien sekä maanviljelijöiden keskuudesta. Toinen valta- puolue, sosialistit, on säännöllisesti saanut vähemmän ääniä kuin kansanpuolue, ja ensimmäistä kertaa puolueiden ero kohosi nyt kymmeneen paikkaan. Itävallan sosialistipuolue on Euroopan vanhimpia sosiaalidemokraattisia puolueita. Sen tämänkertaiseen tappioon vaikutti osaltaan sen piirissä tapahtunut repeämä, jonka aiheutti puolueen entisiin johtajiin kuulunut Franz Olah perustamalla voimakkaasti anti-kommunistisen demokraattisen edistyspuolueen. Toisin kuin monissa muissa maissa — mm. pohjoismaissa — tämä sosiaalidemokraattinen oppositio sijoittui Itävallassa sosialisteista oikealle eikä suinkaan vasemmalle. Maan huomattavin pikkupuolue on oikeistolainen vapauspuolue. Kommunistinen liike on Itävallassa hyvin heikko, ja se on hajaantunut kahteen puolueeseen. Näistä marxilais-leninistit kannattavat Pekingin linjaa. Allaolevasta asetelmasta käy ilmi äänten prosenttinen jakautuminen maaliskuun vaaleissa sekä eri puolueiden saamat paikat kansallisneuvostossa (suluissa vuoden 1962 paikkajako):

Kansanpuolue	48.3 %	86	(81)
Sosialistipuolue	42.6 %	74	(76)
Vapauspuolue	5.4 %	6	(8)
Demokraattinen edistyspuolue	3.3 %	—	(—)
Kommunistinen puolue	0.4 %	—	(—)
Marxilais-leninistit	0.01%	—	(—)

Suurimman tappion vaaleissa kärsi vapauspuolue (tappio 22.7 %). Se menetti ilmeisesti äänensä kansanpuolueelle. Sosialistien menetyksen (1.6 %) voitaneen lähinnä katsoa tulleen demokraattisen edistyspuolueen hyväksi, joka vei puolueelta sen keskustalaisia kannattajia. Jos Olahin puolueen saamat äänet olisi annettu sosialisteille, näiden äänimäärä olisi lisääntynyt edellisistä vaaleista 1.7 prosentilla. Koska vaalitaistelua ei hallinnut mikään suuri kiistakysymys, eräs mahdollinen syy lopputulokseen on kansanpuolueen ja erityisesti demokraattisen edistyspuolueen käymä pelotuskampanja. Kommunistit asettivat oman ehdokkaan vain yhteen vaalipiiriin ja ilmoittivat muualla tukevansa sosialisteja estääkseen kansanpuolueen voiton. Vaikka tämä ele tapahtui vastoin sosialistien tahtoa, se antoi porvarillisille puolueille aiheen esittää uhkauksia »punaisesta kansanrintamasta».

Yhden puolueen hallitukseen siirtyminen selvensi monessa suhteessa Itävallan poliittista asetelmaa. Kansanpuolue voi nyt johdonmukaisesti ajaa omaa linjaansa, ja sosialistit ryhtyvät kovaan oppositioon. Nähtäväksi jää, siirtyykö Itävalta lopullisesti kaksipuolue-parlamentarismiin, vai palauttavatko seuraavat vaalit maahan puna-mustan kokoomushallituksen.

Jaakko Kalela